

13. 6. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Za chyby se platí aneb k odpovědnosti insolvenčního správce

V dnešní ekonomicky složitě době již příliš nepřekvapí zpráva, že bylo s některým podnikatelským subjektem zahájeno insolvenční řízení. Také proto je obecně dobře známo, co takové řízení znamená a obnáší – na místo stávajícího vedení podnikatele je soudem dosazen insolvenční správce, který od té chvíle společnost řídí. V rukách insolvenčního správce je soustředěna velká moc. Ta je na druhé straně vyvážena požadavky na jeho odbornost a dalšími ustanoveními insolvenčního zákona upravujícími odpovědnost insolvenčního správce za výkon jeho funkce. A právě odpovědnost insolvenčního správce je tématem tohoto článku.

GLATZOVA & Co.
Advokátní kancelář - Law firm

Odpovědnost insolvenčního správce za škodu

Na rozdíl od dříve platné úpravy obsažené v zákonu o konkurzu a vyrovnání, která odkazovala na obecná ustanovení občanského zákoníku upravující odpovědnosti za škodu, v současné době platný insolvenční zákon řeší otázku odpovědnosti insolvenčního správce za škodu nebo jinou újmu (např. ušlý zisk) svou vlastní speciální úpravou.

Insolvenční správce je dle ustanovení § 36 insolvenčního zákona povinen při výkonu své funkce postupovat svědomitě a s odbornou péčí a vyvíjet veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat, aby uspokojil věřitele (nebo alespoň jejich pohledávky) v co možná nejvyšší míře. Předpokladem vzniku odpovědnosti insolvenčního správce za škodu podle § 37 odst. 1 insolvenčního zákona je, aby insolvenční správce při výkonu své funkce:

- (i) porušil povinnosti uložené mu zákonem,
- (ii) porušil povinnosti uložené mu soudem, nebo
- (iii) postupoval s nedostatkem odborné péče.

Ve své podstatě se jedná o stejnou „manažerskou odpovědnost“, jakou mají statutární orgány obchodních společností dle obchodního zákoníku.

Insolvenční správce podle ustanovení § 37 odst. 2 insolvenčního zákona rovněž odpovídá za činnost osob, které pověřil plněním svých úkolů a za škodu způsobenou zaměstnanci dlužníka, či jinými osobami, které jsou s dlužníkem ve smluvním vztahu. V případě odpovědnosti insolvenčního správce za škodu způsobenou úkony zaměstnanců dlužníka je vždy třeba zjistit, zda škoda vznikla v rámci plnění pracovních úkolů zaměstnance, nebo zda se jednalo o jeho exces – v takovém případě pak insolvenční správce za způsobenou škodu neodpovídá.

Odpovědnost insolvenčního správce za škodu podle insolvenčního zákona je odpovědností objektivní,

kdy se nevyžaduje zavinění na straně insolvenčního správce. Insolvenční správce se zbaví své odpovědnosti za škodu, pokud prokáže, že škodě nebo jiné majetkové újmě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které po něm bylo možné spravedlivě požadovat. Jinými slovy, insolvenční správce je povinen prokázat, že včas informoval poškozeného o existenci situace, jejímž následkem může být vznik škody či jiné újmy a o způsobu, kterým se jí snažil zabránit, nebo uvedl důvody, jež mu v tom zabránily.[1]

Ustanovení § 37 odst. 3 insolvenčního zákona zakládá zvláštní skutkovou podstatu, na jejímž základě insolvenční správce odpovídá věřiteli za to, že nemohla být uspokojena pohledávka za majetkovou podstatou vzniklá na základě právního úkonu insolvenčního správce. Této odpovědnosti se insolvenční správce zproští, jen když prokáže, že v době, kdy činil právní úkon, nemohl poznat, že majetková podstata nebude stačit k úhradě pohledávky za majetkovou podstatou vzniklé z tohoto úkonu.

Promlčení odpovědnosti insolvenčního správce za škodu nastává po uplynutí dvouleté promlčení lhůty, jež počíná plynout ode dne, kdy se poškozený dozví o vzniku a výši škody a o odpovědnosti insolvenčního správce, nejpozději však tři roky ode dne vzniku škody. Jedná-li se však o škodu způsobenou úmyslným trestným činem, za který byl insolvenční správce pravomocně odsouzen, odpovědnost za škodu insolvenčního správce se promlčí až po deseti letech od skončení insolvenčního řízení. Pokud v průběhu insolvenčního řízení dojde ke změně osoby insolvenčního správce, ať již odvoláním nebo zproštěním, jeho odpovědnost za dobu výkonu funkce zůstává zachována.

Civilní, nebo incidenční spor?

Spor mezi insolvenčním správcem a věřitelem pohledávky za majetkovou podstatou vzniklou pochybením správce nepatří mezi incidenční spory (dopadá na něj ustanovení § 203 insolvenčního zákona) a nebude tak řešen soudem insolvenčním, ale soudem věcně a místně příslušným podle § 9 odst. 1 a odst. 3 písm. r) a § 85 občanského soudního řádu. Pohledávky za majetkovou podstatou se obvykle uspokojují z majetkové podstaty[2] - to však neplatí v případech, kdy se správce nezproští své odpovědnosti za škodu. Věřitel s pohledávkou za majetkovou podstatou se pak uspokojí přímo na insolvenčním správci.

Odlišně je řešen spor o náhradu škody na majetkové podstatě vzniklý porušením povinností insolvenčního správce. Takový spor naopak podle ustanovení § 159 odst. 1 písm. e) insolvenčního zákona mezi incidenční spory patří, a je tak řešen v rámci insolvenčního řízení. Jelikož se jedná o škodu na majetkové podstatě, tj. škodu, kterou pocítí všichni věřitelé, je kterýkoliv z věřitelů aktivně legitimován k podání žaloby.

Odpovědnost insolvenčního správce verus odpovědnost státu

Při úpravě odpovědnosti za škodu vzniklou z právních úkonů insolvenčního správce je vhodné připomenout, že na řádný výkon funkce insolvenčního správce[3] dohlíží insolvenční soud, tedy státní orgán[4], na jehož nezákonná rozhodnutí nebo nesprávný úřední postup a škodu z těchto činností vzniklou, se vztahují ustanovení čl. 36 odst. 3 a 4 listiny základních práv a svobod, a také zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Nabízí se otázka, jakou měrou je z postupu insolvenčního správce odpovědný přímo on sám a jakou míru odpovědnosti nese insolvenční soud za nesprávný výkon dohledu nad insolvenčním správcem. Judikatura[5] dospěla k názoru, že stát neodpovídá za škodu způsobenou pouze tím, že insolvenční správce porušil své povinnosti v rámci insolvenčního řízení. Tato skutečnost vyplývá i ze skutečnosti, že insolvenční správce nese vlastní majetkovou odpovědnost za škodu vzniklou porušením povinností uložených mu zákonem nebo soudem. Judikatura[6] ovšem za jistých okolností

připouští možnost majetkové odpovědnosti státu za nesprávný úřední postup soudu při výkonu dohlédací činnosti nad insolvenčním správcem. Tyto okolnosti se týkají soupisu majetkové podstaty, kdy stát nevydal insolvenčnímu správci pokyn k tomu, aby určitou věc vyloučil ze soupisu majetkové podstaty za předpokladu, že je tato nečinnost soudu neospravedlnitelná z pohledu skutečností, jež byly soudu o sepsaném majetku známy. Regresní nárok státu vůči insolvenčnímu správci připadá v úvahu pouze tehdy, byla-li škoda způsobena zaviněným porušením právní povinnosti insolvenčního správce.

Trestněprávní odpovědnost insolvenčního správce

Odpovědnost insolvenčního správce se může pohybovat i v rovině trestněprávní. Insolvenční správce je jako zvláštní pachatel výslovně uveden v úmyslném trestném činu pletichy v insolvenčním řízení podle § 226 odst. 3 trestního zákoníku. Tuto samostatnou skutkovou podstatu lze zařadit pod tzv. úpadekové trestní činy[7], přičemž se v podstatě jedná o zvláštní případ pasivního uplácení.[8] Základní sazba pro insolvenčního správce je stanovena až na 2 roky, což představuje dvojnásobek základní sazby pro věřitele, který se dopustil stejného trestného činu. Taková konstrukce je samozřejmě logická, poněvadž insolvenční správce by měl v rámci insolvenčního řízení vykonávat svojí funkci jako profesionál a spáchá-li předmětný trestný čin osoba v jeho postavení z hlediska insolvenčního řízení, jedná se nepochybně o trestný čin společensky nebezpečnější. Navíc, pokud by svým trestným činem způsobil škodu značného nebo velkého rozsahu, nebo by získal prospěch značného nebo velkého rozsahu, mohl by si odpykat trest odnětí svobody v délce až 6 let.

V rámci výkonu funkce insolvenčního správce však přichází v úvahu celá řada dalších trestných činů. Jedná se zejména o úmyslné trestné činy obsažené v páté a šesté hlavě zvláštní části trestního zákoníku, jejichž následkem může být kromě trestu odnětí svobody také hrozba pozastavení oprávnění k výkonu činnosti insolvenčního správce a po pravomocném rozhodnutí soudu, kterým je insolvenční správce shledán vinným ze spáchání trestného činu, dokonce zrušení tohoto povolení Ministerstvem spravedlnosti.

Jak již bylo řečeno v úvodu tohoto článku, insolvenčnímu správci je svěřena velká moc. Tomu přesně odpovídá i případná odpovědnost insolvenčního správce při eventuálním pochybením. Chybami se člověk učí, praví české úsloví. V případě insolvenčních správců snad bude spíše platit - dvakrát měř a jednou řež.

Mgr. Bc. Anna Suchá,
advokátní koncipientka

[Glatzová & Co., s.r.o.](#)

Betlémský palác
Husova 5

110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440

Fax: +420 224 248 701

e-mail: office@glatzova.com

[1] KOZÁK, J. et al. Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář. Praha: ASPI - Wolters Kluwer, 2008. s 42-43.

[2] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. září 2007, sp. zn. 20 Cdo 2330/2006.

[3] Na základě nálezů Pl. ÚS 36/01 z 25. 6. 2002 (jenž byl publikován ve Sbírce zákonů pod č. [403/2002](#) Sb.) lze výkon funkce IS považovat za výkon svou povahou veřejné funkce.

[4] SLÁDEČEK, Vladimír. Obecné správní právo. 2. vydání. Praha: ASPI - Wolters Kluwer, 2009. s. 342.

[5] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. dubna 2004, sp. zn. 29 Cdo 3064/2000.

[6] Tamtéž.

[7] Mezi tzv. úpadkové trestní činy dále řadíme trestný čin poškození věřitele (§ 222 trestního zákoníku), trestný čin zvýhodnění věřitele (§ 223 trestního zákoníku), trestný čin způsobení úpadku (§ 224 trestního zákoníku), trestný čin porušení povinnosti v insolvenčním řízení (§ 225 trestního zákoníku).

[8] ŠÁMAL, P. et al. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 2053, 2058.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva - právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti - jaké přinesla změny?](#)
- [Přelomové rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci subrogačního regresu výstavce finanční záruky](#)